

Tilburg University ondersteunt de UNL-reactie op de algemene maatregel van bestuur en ministeriele regeling en heeft daar een actieve bijdrage aan geleverd. **In deze reactie gaan we als instelling in op een aantal specifieke punten die we expliciet onder de aandacht willen brengen.**

Met het wetsvoorstel internationalisering in balans heeft de overheid tot doel te zorgen voor een balans tussen de voordelen en nadelen van internationalisering in het hoger onderwijs. Tilburg University onderkent dat de snelle groei van het aantal internationale studenten in Nederland enkele uitdagingen met zich meebrengt, onder andere op het gebied van huisvesting en neemt hierin ook zelf verantwoordelijkheid. We willen als universiteit met deze reactie de waarschuwing afgeven **dat we het Nederland van gisteren aan het repareren zijn, in plaats van het Nederland van de toekomst gaan bouwen.** Er moet nu gedaan worden wat nodig is om een aantal evidente problemen aan te pakken, maar altijd in het perspectief van de langetermijnagenda van Nederland.

Onze eerste zorg ligt in de smalle opvatting van doelmatigheid in deze AMVB, die **een bedreiging vormt voor de kern van een universiteit.** De uitzonderingsgronden die de AMVB biedt voor het aanbieden van anderstalig onderwijs, zijn vrijwel allemaal arbeidsmarktgericht. De meerwaarde van universitair onderwijs is ook in het kader van doelmatigheid breder dan enkel het klaarstomen van arbeidskrachten. **In de gehanteerde invulling van doelmatigheid mist wetenschappelijke relevantie, (regionale) toegankelijkheid van onderwijs en de maatschappelijke rol die universiteiten spelen.** Deze visie op doelmatigheid is schadelijk en ook maatschappelijk niet goed uit te leggen.

Onze tweede zorg ligt in het feit dat **de AMVB te beperkt ruimte biedt voor grote regionale behoeftes op de arbeidsmarkt.** Brainport Eindhoven houdt rekening met in totaal ruim 70.000 nieuwe banen tot 2040. Deze vraag is veel breder dan enkel technisch personeel. Een groot deel van onze alumni zal in deze regio nodig zijn om in deze behoefte te voorzien. De AMVB geeft nu enkel ruimte voor uitzonderlijk grote tekorten in beroepsgroepen voor heel Nederland. Hier moet tevens ruimte komen voor grote verwachte regionale behoeften.

Tot slot zien we dat de lijn die in de wet en deze regelingen is gekozen, **het proces van zelfregie verstoort en ondermijnt.** Voor bestaand aanbod moet de toets anderstalig onderwijs (TAO) echt als ultimatum remedium worden ingezet, wanneer het hoger onderwijs niet zelf de balans kan terugbrengen. Doordat voor bestaand aanbod geldt dat er altijd toetsing door het ministerie plaatsvindt, waarbij individuele opleidingen alsnog een positief of negatief besluit kunnen ontvangen, wordt het voor instellingen onmogelijk gemaakt om samen naar het grotere geheel van opleidingen te kijken. Gemaakte afspraken over het gehele aanbod van opleidingen, kunnen immers met een besluit van de minister voor individuele opleidingen onder druk worden gezet. Dit maakt dat instellingen zelfs binnen zelfregie tot concurrenten worden gemaakt, met alle onwenselijke gevolgen van dien. Onderlinge afspraken over spreiding worden daarmee heel riskant, dan wel onmogelijk.

AMvB:

Algemeen:

- De criteria die worden gehanteerd, zijn voor universiteiten te kwantitatief en te sterk arbeidsmarktgericht. Kwalitatieve criteria zoals de wetenschappelijke relevantie van een opleiding, de toegankelijkheid van (regionaal) onderwijsaanbod en de maatschappelijke rol van de opleidingen en het wetenschappelijk onderzoek van universiteiten moeten een aanzienlijk

gewicht krijgen binnen de toetsing. Dit zijn immers aspecten die bijdragen aan de doelmatigheid van universitair onderwijs voor de maatschappij. Met de huidige criteria wordt in de doelmatigheidsopvatting van deze AMvB de rol van universiteiten onterecht gereduceerd tot leveranciers van arbeidskrachten, terwijl de bijdrage van onze opleidingen en onze studenten aan de maatschappij veel groter is. Het niet halen van de TAO kan onevenredig grote gevolgen hebben voor een universiteit. Juist vanuit doelmatigheid moet hier in de TAO rekening mee worden gehouden. De smalle benadering van de doelmatigheid van een opleiding puur gericht op arbeidsmarkt brengt risico's met zich mee. Het gaat dan om kerndisciplines die onmisbaar zijn voor de instelling, gemotiveerd vanuit het profiel van de instelling of vanuit de dienstbaarheid die zij hebben aan andere opleidingen of de onderzoeksagenda. Voor deze opleidingen heeft het wegvallen van de anderstalige instroom of het verkleinen van de mogelijkheden tot anderstalig onderwijs tot 1/3 van de opleiding onevenredig grote gevolgen voor andere opleidingen, de onderzoeksagenda van de instelling of de kennisagenda van de Nederland en wordt het voortbestaan van vakgroepen en departementen die van cruciaal belang zijn voor de instelling in gevaar gebracht. Hierbij kan gedacht worden aan kerndisciplines zoals Wiskunde, Sociologie en Filosofie. In deze context is de toets voor bestaand onderwijs echt anders dan voor nieuwe opleidingen. Advies is om deze onevenredige gevolgen mee te wegen en op te nemen in de criteria.

- Numerus Fixus mist in doelmatigheidstoets: momenteel staat de TAO los van het eventueel inzetten van een numerus fixus. Dit is in onze ogen niet terecht. Juist vanuit het oogpunt van doelmatigheid, moet meegewogen worden of een opleiding van plan is een fixus te hanteren. Wanneer dit laatste het geval is, moet de doelmatigheidstoets niet, of in een lichtere variant worden doorlopen. Er kan dan bijvoorbeeld enkel gekeken worden of de betreffende aantallen studenten passen bij het absorptievermogen van de arbeidsmarkt en hoe er gewerkt wordt aan een blijfkans.

Artikel 6.15 Beoordeling regionale omstandigheden

- In de AMvB wordt een 9 jaar oude definitie gebruikt van krimpregio's. Logischer is hier uit te gaan van de prognoses tav het aantal vwo-leerlingen, bijvoorbeeld van DUO. Dit is immers een accuratere voorspeller van het aantal studenten en de regionale instroom in de arbeidsmarkt.
- Toegankelijkheid regionaal onderwijsaanbod is nu onterecht geen onderdeel van de afweging: Het opleidingsaanbod loopt generiek het risico te verschromen door deze wet (beperkte inzet internationale topwetenschappers, moeite met in stand houden van kleine opleidingen) met als direct gevolg verschroming en beperking van het opleidingsaanbod en de spreiding van het opleidingsaanbod voor Nederlandse studenten. Met als gevolg dat de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten afneemt i.p.v. toeneemt. In de TAO is daar nu geen aandacht voor. Het is essentieel dat niet alleen jongeren in de Randstad, waar de concentratie aan universiteiten hoog is, toegang hebben tot een breed pallet aan kwalitatief goed onderwijs; ook in andere regio's, zoals Noord-Brabant is een volwaardig aanbod essentieel. Het belang van een breed en gespreid aanbod geldt zowel voor initieel onderwijs als voor leven lang leren. Naast het onderwijsaanbod an sich is dit ook essentieel om de huisvestingsproblematiek het hoofd te kunnen bieden en de druk in de Randstad te laten afnemen in plaats van te laten toenemen wanneer studenten in andere regio's niet meer de opleidingen kunnen volgen die ze graag willen volgen.

Artikel 6.16 Arbeidsmarkt

- In de AMvB wordt een zeer groot arbeidsmarkt tekort als maatstaf gebruikt. Duidelijk is dat in alle sectoren op de arbeidsmarkt momenteel tekorten zijn en dat deze in de toekomst enkel toenemen. Elke goedgeschoolde arbeidskracht is dus noodzakelijk. Vanuit het noodzakelijkheidsbeginsel kan dus ook als maatstaf gekozen worden dat studenten van de bestaande opleiding snel een baan op niveau vinden en welk percentage van de internationale studenten in Nederland blijft. Academici worden immers niet opgeleid tot een specifiek beroep, maar zijn breed inzetbaar.
- Daarnaast biedt de AMvB ten onrechte geen ruimte voor zeer grote regionale tekorten. De verwachte groei in de Brainportregio komt niet in de volle breedte tot uiting in de ROA-prognoses. Bekend is dat de verwachte 70.000 banen niet enkel technisch van aard zijn. Dat gecombineerd met een algehele krapte op de arbeidsmarkt in veel beroepsgroepen, maakt dat er regionaal zeer grote tekorten kunnen ontstaan. Voor het overgrote deel van deze banen is het niet noodzakelijk om de Nederlandse taal te beheersen, gezien de internationale positie van de bedrijven. Ook dat is vaak regionaal afhankelijk, wat niet tot uiting komt in de gehanteerde criteria.
- Anders dan in de macrodoelmatigheidsregeling ontbreekt in deze regeling de wetenschappelijke relevantie van de opleiding en is er een volledige focus op economische relevantie en arbeidsmarktperspectief. Advies is dit toe te voegen, gezien het opleiden tot wetenschapper en academicus wat kenmerkend is voor het WO.
- Ook de maatschappelijke rol van een universiteit ontbreekt hier ten onrechte.
- Tot slot leiden universiteiten op voor de arbeidsmarkt van de toekomst en geven hier mede vorm aan. De bewijslast richt zich echter enkel op de reeds bekende arbeidsmarkt.

Artikel 6.17 Internationale uniciteit

- Met dit artikel wordt in de wet gepoogd om de onevenredig grote gevolgen voor specifieke opleidingen te voorkomen. Doordat dit enkel beperkt wordt tot unieke opleidingen en niet wordt gekeken naar bredere gevolgen van het wegvallen van kerndisciplines bij het niet meer anderstalig mogen aanbieden, mist dit artikel het beoogde doel. Zie voor nadere uitleg de algemene opmerkingen.

Ministeriele Regeling

- Helder is dat met name voor bestaand aanbod, clusteraanvragen een hoge mate van zelfregie vragen. Deze regeling zit dit proces echter in de weg. Alles beschouwd vragen de wet en deze regeling ons om een onderhandeling in te gaan, waar in openbaarheid verslag van moet worden gedaan, ook moet er openbaar worden uitgelegd als je uit het (consortium) proces stapt/niet participeert, waarna vervolgens, als er een gezamenlijk akkoord ligt, de Minister de ruimte heeft om daar individuele onderdelen uit te halen en deze af te keuren. Concrete voorstellen:
 - Een doelmatigheidsaanvraag is openbaar. Het is bijzonder vreemd om in de openbaarheid te moeten onderbouwen waarom je niet participeert in een clusteraanvraag. Dat vereiste moet in ieder geval vervallen.
 - Geen individuele beslisruimte bij clusteraanvragen: De wet en regeling stimuleren het doen van clusteraanvragen, maar er vindt vervolgens een individueel oordeel plaats over de verschillende opleidingen in dat cluster. Dat is zeer risicovol voor instellingen. De huidige ruimte die er momenteel in de wet bestaat om binnen die clusteraanvraag individuele

beslissingen te nemen moet eruit. Meerwaarde van het doen van een clusteraanvraag is anders nihil.

- Als een instelling besluit zelf te stoppen met anderstalig aanbod, is er nauwelijks ruimte voor afbouw. Dit staat haaks op zelfregie, want het is onaantrekkelijker om zelf te stoppen dan wachten op een negatief advies in de TAO. Het niet aanvragen van de TAO betekent volgens de wet en de regeling dat een opleiding het jaar daarop moet stoppen, terwijl er bij doorlopen van de TAO 9 maanden voor indiening is + 12 maanden voor besluit van Minister + na afwijzing een redelijke termijn voor afbouwen. Het is dus van belang om ook voor opleidingen die, zoals bedoeld met deze wet en zoals gevraagd door de Tweede Kamer, zelf besluiten de opleiding niet langer in het Engels aan te bieden, een overgangstermijn van 2 jaar op te nemen. Dit geeft de opleidingen de kans om het curriculum om te bouwen, voldoende docenten in te zetten en de voorlichting op een goede manier vorm te geven. Aankomend studenten moeten immers een bewuste keuze kunnen maken en niet met verrassingen worden geconfronteerd wanneer zij zich al hebben ingeschreven voor een opleiding.